

پیش گرفتہ با بلغار میرود بخاطر گذشت کہ مبادا راه را چپ زودہ بجانب دیگر رود چون راہرمان سنگیہ خالومی او در ننگالہ بود بخاطر اکثر نبرد ہا
در گاہ میرسد کہ بان جانب توجہ خواہد گشت بہر طرف کسان فرستادہ شخص شد کہ بہ پنجاب میرودہ درین اثنا صبح طلوع گشت
تکیہ بر کرم و عنایت اللہ تعالیٰ نمودہ بغزیت درست سوار شدہ و مقصد ہیچ چیز و ہیکس نداشتہ توجہ کردیم سے

بلی آزا کہ اندوہست در پے | نمی داند کہ رہ چون میکند طے | انہی داند کہ اقتدر پیش و راند | اند اند با کہ آید با کہ ماند

چون بردندہ تبرکہ والدہ بزرگوارم کہ در سہ کروہے شہر واقع ست رسیدہ استمداد ہمت از روحانیت آنحضرت می نمودم مقارن آن
حال میرزا حسن پسر میرزا شاہرخ را کہ ازادہ ہمراہی خسرو داشت گرفتہ آوردند چون پرسش نمودم نتوانست منکر شد فرمودم تا دست
اورا بستہ بر فیل سوار کردند و این اول شگون بود کہ بہ برکت و توجہ و امداد آنحضرت بطور آمان چون نیم روز شد وینو اگر می تمام
بہر سائید لفظہ در سایہ درخت توقف نمودہ بخان اعظم گفتیم کہ ہر گاہ ما را با این امنیت خاطر این حال بودہ باشد کہ مستادانیون را کہ
در اول روز بایست خورد تا حال نخورده باشم و ہیکس بیاد ندادہ باشد حال آن سبے سعادت ازین قیاس باید کرد آزار سے کہ
داشتم ازین عمر بود کہ فرزند محبوب و سبے غنیم و خصم شد اگر سعی بدست آوردن او نہ نمایم مفسد ان دقتہ اندیشان را دستگاہی بہم
خواہد رسید یا او سر خود گرفتہ باوز یک یا قریب باش خواہد رفت و ازین مرنختہ بدین دولت راہ خواہد یافت بنا برین مقدمات بدست
آوردن اورا پیش نہاد ہمت ساختہ بعد از اندک آسائشی از پرگنہ تھرا کہ در عیبت گروہے اگرہ واقع ست و دسہ کردہ گذشتہ در موضع
از مواضع پرگنہ مذکور کہ تالابے داشت نزول نمودم بہ خسرو چون بہ متحضرہ میرسد بحسین بیگ بخشی کہ از رعایت یافتہ سے والد
بزرگوارم بود و بہ قصد ملازمت من از کابل می آمد بر میخورد چون طبع بدخشان بہ قننہ و آشوب پیراستہ است انمعنی را از خدا خواستہ
تا دو لیست سی صد از اہل اوقات بدخشان کہ ہمراہ او بودہ اند را بہر دسہ سالار او میگردد و در راہ ہر کس کہ از پیش می آید تا راج مجودہ
اسپ و اسباب اورا میگیرند سوداگران و راہگذری مال شان لچہ و تاراج این مفسد ان بود ہر جا کہ میرسد ندزن و فرزند
مردم از اسبب آن فاسقان ایمن نبودند خسرو چشم خودی دید کہ بر ملک موروثی آباد اجداد او چہ قسم ستمی می رود از دیدن
انفعال تا شایستہ این بد بختان در سلسلے عنے ہزار بار مرگ را آرزو میکرد غایتاً غیر از مدار او مواسا با این سگان چارہ نہ داشت اگر
بخت و اقبال باوری احوال او نمود سے نہ است و شہمانی را دست آویز خودی ساخت و بے دغدغہ خاطر بلازمت من می نمود
عالم السرایز و داناست کہ از تفسیرات او بالکلیہ در گذشتہ آنقدر لطف و شفقت می نمودم کہ سر موسے تفرقہ و دغدغہ در خاطر
اونہی ماند چون در واقعہ حضرت عرش آشیانے با نسا و بعضے مفسد ان اراد ہا از خاطر او سر برزودہ بود و میدانست کہ اینہا بن

۱۰

رسیده است اعتماد بر مهر و شفقت من نمی کرد و دالده او هم در ایام شاهزادگی از ناخوشی اطوار و اوضاع او سلوک برادر خردش
 ما و سگ تریاک خورده خود را گشت از خوبها سے و نیکذاتی با سے او چه نویسم عقلی به کمال داشت و اخلاص او بن در درجه بود
 که هزار پسر و برادر را قربان یک موسه من میکرد مگر به خسر و تقدیمات نوشت و او را ولایت با خلاص و محبت من میکرد چون دید
 که هیچ نماده ندارد و عاقبت نامعلوم است که بچا منجر خواهد شد از غیر تیکه لازمه طبیعت را چپو تانی است خاطر بر مرگ خود قرار داده و
 چندین مرتبه گاه گاست مزاج او در شورش نوی آمد چنانچه این حدیث میراسته بود که پدران و برادران او همه یکبار در دیوانگی خود با را
 ظاهر میکرد و بعد از مدتی علاج پذیر می شدند و در ایام سلوک من به شکار توجه گشته بودم روزیست دشمن ذی حجه ۱۱۲۲ هجری قمری
 در عین سوزش و مانع خورده در آنجا که زمانه درگذشت گو پاکم این احوال پسر بے دولت خود را پیشتر می دیده است اول که خدائی
 که در آغاز جوانی و خرد سالی مراد است و از نسبت او بود بعد از آن در خسر و او را شاه سلیم خطاب داده بودم چون بد سلوک بهماست فرزند و بر
 را نسبت من توانست و بد از سر جان در وقت و مانع پریشان شدن در گذشته خود را ازین کلفت و اندوه باز ما باید از فوت او بنا
 تعلقه که در ششم پانمی بر من گذشت که از حیات و زندگانی خود هیچگونه ندانسته اند ششم چهار شبانه روز که سی و دو پهر باش از غایت کلفت و
 اندوه پذیر سے از ماکول و مشروب و در طبیعت نگشت چون این قصه بوالد بزرگوارم رسید و اسانامه در غایت شفقت و مرحمت بدین
 مرید فدوی صادر گشت و خلعت و در تمام پسرارک که از سر برداشته بودند همان طور بسته بخت من فرستادند این عنایت آبی بر آتش
 سوز و گداز من زده اضطراب و اضطراب رانی بجله قرار سے و آرامی بخشید غرض از ذکر این مقدمات آنکه بے سعادتے ازین در نمی گذرد
 که فرزند سے بنا بر ناخوشی سلوک و اطوار تا پندیده باعث قتل مادر خود شود و به پدر خود بے هیچگونه باعنه و سببے به محض تصور ات و
 خیالات فاسد در مقام نبی و عناد آورده از دولت لازمش فرار بر قرار اختیار نماید چون تقسیم چهار هزار کردار سے را سزا سے در برابر
 نهاده لاجرم مال حالش بدان انجامید که به بدترین احوال بقید درآمد و از درجه اعتماد افتاده برندان دائمی گرفتار گردید

راه چوستانه رود بونمند | پاسه بدام آرد و سرور کند

مجملاً روز سه شنبه دهم ذی حجه بمنزل هو دل فرود آمدم شیخ فرید بخاری را با جمعی از شجاعان و بهادران به تقاب خسر و در هر اول
 لشکر نیز ذی اثر معین و مشخص گشتند دوست محید را که در رکاب بود بنا بر سبق خدمت و ریش سفیدی به محافطت قلعه آره و محله
 و خرابین فرستادم اعتماد اوله وزیر الملک را در وقت بر آمدن از آگره به قبط و حراست به شهر گذاشته بودم بدوست محمد کفتم
 که چون به صوبه پنجاب میرسیم و آن صوبه در دیوانه اعتماد الدوله است او را روانه ملازمست خواهی ساخت و پسران بیوزا حکیم را

کہ در آگرہ اند بقید آورده مجوس نگاه خواہی داشت چه ہر گاہ کہ از فرزند صلیبی این معاملہ رونماید از برادر زادہ و عمون زادہ چه توقع توان
داشت مگر الملک بعد از خصمت دوست محمد بخشی شد چہار شنبہ بہ پلول و پنجشنبہ بہ فرید آباد نزول اجلال واقع گشت روز جمعہ سیزدہم
اتفاق دہلی دست داوازگر در راہ زیارت روضہ مقدسہ حضرت جنت آشیانہ شائقہ زیارت نمودم دستہ اہمیت کردم و بہ فقرا
و درویشان بدست خود زر ہا دادم و از انجا بر بنگاہ مقام حضرت شیخ نظام الدین اولیا توجہ کردہ بلو ازم زیارت قیام و اقدام نمودم
بعد از ان پارہ زر بہ میر جمال الدین حسین انجو و مبلغی دیگر بحکم مظفر دادم تا بہ فقرا و درویشان در باب احتیاج قسمت نمایند روز
شنبہ چہار دہم مقام سرا کے نزدیک شد این سر را خسر و سوزا بندہ رفتہ بود منصب آقا ظانی برادر آصف خان کہ بہ خدمت حضور
سرفراز بود از اصل و اضافہ ہزاری ذات وسی صد سوار مقرر گشت درین راہ خدمت چہان سیکر و جمعی از ایماقات کہ در
رکاب ظفر انساب بودند بہ ملاحظہ آنکہ چون بعضی ازین مردم با خسر و اتفاق دارند مبادا بہ خاطر ایشان دفعہ غم و تفرقہ راہ باید بگذران
تران ایشان دو ہزار روپیہ دادہ شد کہ در جزو مردم خود قسمت نمایند و جماعت خود را بمر اہم جہانگیری آید و از سائزہ بد شیخ
فضل اللہ و راجہ دھیر و عزیز ہا دادم کہ در راہ بہ فقرا و بر ہمنان میدادہ باشند سی ہزار روپیہ فرمودم کہ در اجمیر بر اناشکر لطیف
مدد خج بدہند روز دوشنبہ شانزدہم بہ پرگنہ پانی پت رسیدم این منزل مقام بر آبا سے کہ ام داجد اذدی الاحرام ما ہمیشہ مبارک
و فرخندہ آمدہ و دو فتح عظیم درین سرزمین رودادہ یکے شکست ابراہیم لودی کہ بہ دولت عساکر ظفر آثار حضرت فردوس مکانے دست
دادہ و ذکر آن در تواریخ روزگار مرقوم و مسطور است دوم فتح ہیمو بد کہ دار کہ در اول دولت والد ہزر گو ارم بہ تفصیل کہ تحریر یافتہ از عالم
اقبال بہ ظہور آمد و چینی کہ خسر و از دہلی گذشتہ بہ پرگنہ مذکور توجہ میکرد و حسب اتفاق دلاور خان آنجا رسیدہ بود چون قبل از ورود
او ہانک وقتی این مقدمہ می شنو و فرزند ان خود را از آب جون میگذازانند و خود سپاسیانہ و قزاقانہ دل بر ایلقاری نہاد و قصد میکنند
کہ خود را پیش از رسیدن خسر و بہ قلعہ لاہور اندازد و تقارن این حال عبد الرحیم نیز از لاہور باین مقام و منزل میرسد دلاور خان
دالت میکند کہ فرزند ان خود را ہمراہ فرزند ان من از آب بگذران و خود کنارہ گرفتہ منتظر آیات ظفر آیات جہانگیری بباش
از بسکہ گر ان بار و ترسندہ بود ان معنی را بخود قرار توانست داد انقدر توقف نمود کہ خسر رسید رفتہ اورا ملازمت کرد و
قرار ہمراہی از روسے اختیار باضطرار دادہ خطاب ملک انور را سے یافت و در نبرد صاحب اختیار گشت دلاور خان مردانہ
توجہ لاہور کردید و در راہ بہر کس و بہر طائفہ از ملازمان در گاہ و کرد زبان و سودا گر ان وغیرہ میرسید انہا از خروج خسر و
آگاہ ساختہ بعضی را ہمراہ خود میگرفت و بعضی را میگفت کہ از راہ کنارہ گیرند بعد از انکہ بندہ اسے خدا از تاراج دست اندازان

وظائف ان میں گشت غالب ظن آن بود کہ اگر سید کمال در وہلی و دلاور خان در پانی پت جرات و ہمت نموده سر راہ بر خسر و دیگر گشت
آن جماعت پر ریختہ کہ ہمراہ او بودند تا ب مقاومت نیاوردہ پریشان میگشتند و خسر بدست می آمد غایتاً ہمت شان باوری نکرد
و در ثانی الحال ہر کہ ام تقصیر خود را برداشتہ نالافی نمودند و دلاور خان در ایلغار لاہور پیش از رسیدن بہ قلعہ درآمد و خدمت
نمایان کردہ تدارک آن کوتاہی نمود و سید کمال نیز در جنگ خسر و ترو دات مردانہ بتقدیم رسانید چنانچہ در محل خود بہ تفصیل
نوشتہ خواهد شد ہفتاد ہم ذی حجہ برگزیدہ کرناں محل نزول ربابات عالیات گشت درین منزل عابد بن خواجہ را کہ پسر گلان جوینار
و پسر زادہ عبد اللہ خان اوزبک کہ در زمان والد بزرگوارم آمدہ بود بہ منصب ہزاری ذات و سوار سرفراز ساختم شیخ نظام خانیری
کہ از شتاوران مقرر وقت خود بود خسر در امی بیند و اورا بہ نوید ہاسے و نحوہ خوشدل ساختہ تازہ از راہ می برد آمدہ مرادید چون این
تقدیمات برگوش خوردہ بود خرچے راہ باودادہ فرمودم کہ متوجہ زیارت خانہ مبارک گرد در نوزد ہم برگزیدہ شاہ آباد منزل گردید
و آب درین مقام بسیار کم بود بحسب اتفاق باران عظیم دست واد چنانچہ ہمگان شاداب گشتند و شیخ احمد لاہوری را کہ از زمان
شاہزادگی نسبت خدمتگاری و خانہ زادی و مریدے داشت بہ منصب میر عدلے سرفراز گردانیدم مریدان و ارباب اخلاص
بوسیلہ او از نظر میگذرند و دست و سینہ بہر کس باید داد بعرض رسانیدہ می و ہاند در وقت ارادت آوردن مریدان چند کلمہ بطریق
نصیحت تذکرہ میگردد باید کہ وقت خود را بہ دشمنی ملنے از ملتہاتیرہ و مکدر نساژند و با جمع ارباب مل طریق صلح کل مرعی دارند بیچ
جانداہری را بدست خود نگشتند و سلاح طبیعت نباشند مگر در جنگہا و شکار ہاسے

امباش در پے بے جان نمودن جاندار | اگر بعرصہ بیچار یا بوقت شکار

تعمیم نیرات را کہ مظاہر نورانی اند بقدر درجات ہر یک باید نمود و موثر و موجود حقیقی در جمیع ادوار و اطوار اللہ تعالیٰ را باید در
بلکہ فکر باید کرد تا در خلوت و کثرت خاطر لمحہ از فکر و اندیشہ او خالی نباشد

لنگ و پوچ و خفتہ شکل بی ادب | سوی اومی خنج و اورامی طلب

والد بزرگوارم ملکہ تمنی بہر رسانیدہ در کم وقتے ازین اوقات ازین فکر خالی بودند در منزل الوہ الوالی اوزبک را با پنجاہ ہفت
منصبہ از دیگر بہ کمک شیخ فرید تعین نمودہ چہل ہزار روپیہ مدد خرچ گوینان بان جماعت مرحمت نمود ہفت ہزار روپیہ دیگر بمیل
دادہ شد کہ باہیات تقسیم نماید بمیر شریف املی نیز دو ہزار روپیہ شفقت کردم و روز سہ شبہ بیت و چہارم ماہ مذکور پنج کس
از ملازمان و ہمراہان خسر و را گرفتہ آوردند و دوس را کہ اقرار بہ نوکری او کردند فرمودم کہ در تہ پاسے فیصل انداختند و سرفراز

را که انکار نمودند سپرده شد تا بحقیقت باز رسیده شود و از دهم ماه فروردی سنه احد جلوس میرزا حسین و نورالدین قلی کو تو ال شهر
 لاہور داخل میشوند و در بیست و چهارم ماه مذکور فرستاده دلاور خان میرسد و خبر میکند که خسر و خروج نموده قصد لاہور دارد شما خبر و
 باشید و در همین تاریخ دروازه ہاے شهر لاہور محفوظ و مضبوط میگردد و روز بعد از تاریخ مذکور بانگ مردم دلاور خان بہ قلعه
 داخل میشود و شروع در استحکام برج و بارہ کردہ ہر جاشکست و ریختی داشت مرمت نموده توپ ہا و ضرب ہا را بہ بالا سے مسلح
 بر آورده مستعد جنگ بشود جمع قلیے از بندہ ہاے درگاہ کہ در درون قلعه بودند ہمگی رجوع آورده بخدمات تعیین گشتند و مردم شهر
 نیز با خلاص تمام مدد و معاونت نمودند بعد از دو روز کہ فی الجملہ سہرا انجامی شدہ بود خسر و در رسید و یکی از منازل تقرر منزل اختیار
 نموده فرمود کہ شهر را قبل کردہ طرح جنگ اندازند و یکے از دروازه ہا را از ہر جانب کہ میسر باشد آتش در داده بسوزانند و بلوشت
 ما لان خود گفت کہ بعد از گرفتن قلعه تا ہفت روز حکم خواہم داد کہ شهر تا راج نمایند و زن و فرزند مردم را اسیر کنند این جماعت
 خون گرفتہ یکے از دروازه ہاے شهر را آتش دادند دلاور بیگ خان حسین بیگ دیوان و نورالدین قلی کو تو ال از طرف درون
 دیوار دیگر محاذی دروازه بر آوردند در ہمین روز ہا سعید خان کہ از تعینا تیان کشمیر بود در کنار آب چناب منزل داشت این خبر را
 شنیدہ با یلغار روانہ لاہور گشت چون بکنار آب راوی رسید باہل قلعه خبر فرستاد کہ بہ قصد دولت خواہی آمدہ ام مرا بدرون قلعه آورید
 مردم قلعه شب کسی فرستادہ و اورا با چند سے کہ ہمراہ داشت بدرون درمی آوردند بعد از نہ روز کہ قلعه در محاصرہ بود خبر رسیدن
 افواج قاہرہ متواتر و متعاقب بخسر و تابعان او میرسد بی پاشدہ بخاطر میگذرانند کہ روبروے لشکر فیر و ذی اثر باید رفت چون
 لاہور از سواد ہاے عظیم ہندوستان ست در عرض شش ہفت روز کثرت عظیمی دست داد چنانچہ از مردم خوب شنیدہ شدہ کہ
 وہ دوازده ہزار سوار مستعد جمع شدہ بودند و بقصد آنکہ پر فوج پیش بشنخون آورند از حوالی شہر برمی خیزند در سراے قاضی علی شب
 پنجشنبہ شانزدہم بن این خبر رسید ہم در شب با آنکہ باران عظیم بود طبل کوچ زدہ سوار شدم صبح آن بہ سلطان پور رسیدہ شد
 تاہم روز در سلطان پور بودم بحسب اتفاق در ہمین وقت و ساعت بیان افواج قاہرہ و جماعت مقبورہ مقابلہ و مقابلہ دست میداد
 مغز الملک تفت بریانے آورده بودینخواستہم کہ از روے رغبت میل نمایم کہ خبر جنگ بن رسید بہ مجرد شنیدن با آنکہ طبیعت مائل
 بخورون بریانے بود یک لقمہ براسے شگون خورده سوار شدم و بقصد برسیدن مردم و کی افواج قاہرہ نہ گشتہ بہ شباب ہر چہ
 تا متر توجہ گشتم چلتہ خاصہ خود را ہر چند طلبیدم حاضر نہ ساختند از سلاح بجز نیزہ و شمشیر سے حاضر نبود خود را بہ لطف ایزدی سپردہ
 بے ملاحظہ روانہ شدم در اول سواری ز پادہ از پنجاہ سوار ہمراہ نمودند و بیچ کس را خبر ہم بود کہ امر و جنگ خواہد شد مجاہدان باہل

من قبل بقایا نمودہ یعنی کلمہ کردہ کہ از دروازہ ہاے ہر درون نزد امیر علی

کتاب

گویند وال رسیدن چهار پانصد سوار از نیک و بد جمع شده باشند در وقتیکه از پل مذکور میگذرند ششم خبر فتح رسید اول کسی که این خبر را رسانید شمسی توپچی بود بدین خوشخبری خوش خیر خان خطاب یافت و میر جمال الدین حسین را که پیش ازین بجهت نصیحت خسرو فرستاده بودم در همین وقت رسیده از کثرت و شوکت مردم خسرو چندان گفت که باعث بیم مردم میشد با آنکه خبر فتح متواتر رسیده این سید ساده لوح بهیچ وجه باور نمی کند و تعجب می نماید که آن نوع لشکر که من دیده ام چگونه از فوج شیخ فرید که در نهایت قلت و بی استعدادی اند شکست بخورند و قلیکه سنگها سن خسرو را باد و خواجه سرا که او آوردند میر قبول این معنی نمود از اسب فرود آمده سر بر پایه من نهاد و انواع خضوع و خشوع بتقدیم رسانید و گفت که اقبال بالاتر و بلند تر ازین نمی باشد شیخ فرید درین سردار که مخلصانه و فدایمانه پیش آمد سادات بار همیه را که از شجاعان زمان خود اند و در هر معرکه که بوده اند کار از ایشان نشد. هراول ساخته بود سیف خان ولد سید محمود خان بار همیه سردار قوم تپیس خود ترددات مروانه نموده بنفقه زخم برداشت و سید جلال هم از برادران این طائفه تیر سه بر شقیقه خورد و بعد از چند روز در گذشت در اثنا که سادات بار همیه که از پنجاه از ششمنی پیش نمودند زخم و ضرب هزار هزار سوار و پانصد پانصد سوار بدخشی برداشته پاره پاره شده بودند سید کمال که با برادران خود به کمک هراول تعیین شده بود از یک کنار در آمده زد و خوردی کردند که فوق تصور مردم بود و بعد از آنکه مردم بر انکار بادشاه سلامت گفته تا خند اهل بغی و فساد شنیدن این کلمه بیدست و پاشده هر یک بگوشه متفرق شدند قریب به چهار صد نفر از ایامات در میدان پانکمال تهر و غلبه لشکر فرزند می افروز گردیدند و خور و نفا پس که همیشه با خود میداشت بدست افتاد

که دست کین کودک خرد سال	شود با بزرگان چنین بد سگالی	با دل قدح ددی آرد به پیش	گدازد شکوه من دشمن خویش
بسوزاند او رنگ خورشید را	آشنا کند تخت جمشید را		

مرا هم مردم کوتاه بین در آن آباد بسیار ولایت به مخالفت پذیر میکردند غایتا این سخن اصلا معقول و مقبول من نمی گشت و میدانستم که بنا به آن بر مخالفت پذیر باشد چه مقدار پایداری خواهد نمود بکنگاش تا نفس عقلمان از جان نرفتم و به مقتضای عقل و دانش کار فرموده بلازمت پدر و مرشد و قبله و خدا سے مجازی خود رسیدم و هر برکت این نیت درست رسید آنچه به من رسیده در شب همان روز که خسرو گر نخبه راجه با سورا که زمیندار معتبر کوهستان لاهور است رخصت نمودم که بان حدود در فتنه هر جا که خبر رسد و اثره از و نشود بدست آوردن او آنچه امکان سمی باشد بتقدیم رساند و مهابت خان و میرزا علی اکبر شاهی را با لشکر انبوه نیز نمودم و مقرر چنان شد که هر طرف که خسرو روانه گردد فوج مذکور تعاقب نماید و من هم خود قرار دادم که اگر خسرو به کابل رود من

در پے او نہادہ تا اور ابدست نیام بر نہ گرم و اگر در کابل توقف نہ کردہ بہ بدخشان دآخند و در وہابیت خان را در کابل گذشتہ
 خود بچیریت و دولت معاودت نمایم و فشار نہ رفتن بدخشان آن بود کہ آن بے سعادت البتہ باوز بکان در خواہد خورد و آن خوفت
 یابین دولت لاقی میگردد و در وزیریکہ افواج قاہرہ بتعاقب خسرو قلعین یافتند پانزدہ ہزار روپیہ بہ مہابت خان و بیست ہزار
 روپیہ دیگر با حیدیان مرحمت شد و وہ ہزار روپیہ دیگر ہمراہ فوج مذکور نہودہ شد کہ در راہ بہر کس باید داد بدہند شنبہ بیست و ہشتم
 اردوے ظفر قرین در منزل بے پال کہ در ہفت کرد بے لاہور واقع ست نزول اجلال دست داد در ہمین روز خسرو با بعد و چہ
 بہ کنار دریا بے چناب میرسد خلاصہ سخن آنکہ بعد از شکست راہیاسے مردمی کہ ہمراہ او از معرکہ جنگ بر آمدہ بودند مختلف گشت
 افغانان و اہل ہند کہ اکثر قدیمان او بودند میخواستند کہ بہ ہند وستان رویہ باز گردند و مصد ر نفی و فساد ہا شود و حسین بیگ
 کہ اہل و مجال و مردم و خزائن او بر سمت کابل واقع بودند اور اولالت بر فتن کابل می نمود آخر الامرجون بہ کنگایش حسین بیگ
 عمل نمود بیک قلم مردم ہند وستان و افغانان از وجدانی اختیار نمودند بعد از رسیدن بدریاسے چناب ارادہ میکنند کہ از گذر
 شاہ پور کہ از گذر ہاسے معین ست عبور نمایند کشتی بہم نیرسد بگذر سودھرہ روانہ میشود در گذرند کہ مردم او بیک کشتی بے طاح
 و کشتی دیگر پراز ہیمہ دکاہ بدست درمی آورند و پیش از شکست خسرو بہ جمع جاگیر داران و راہ داران و گذر بانان صوبہ
 پنجاب حکم صادر گشتہ بود کہ این قسم قضیہ رویدادہ خبر دار و ہوشیار باشند بنا برین تاکیدات گذر ہاسے آبہا در بند بود حسین بیگ
 خواست کہ طاحان کشتی ہیمہ دکاہ را بان کشتی بے طاح آورده خسرو را بگذراند درین اثنا کیلن داماد کمال چودھری سودھرہ میرسد
 و می بیند کہ جماعتی درین شب در مقام گذشتن از آب اند بلا حاج فریاد میکنند کہ حکم جانگیر بادشاہیت کہ در شب مردم از آب
 ہا دانستہ میگذشتہ باشند ہوشیار باشید از شور و غوغاے اینہا مردے کہ دران نوحی بودند جمع میشوند و داماد کمال چو بے را کہ
 کشتی بدان میرا خند و بزبان ہند آفرابی گویند از دست طاحان کشیدہ کشتی را سرگردان میسازد ہر چند رہا دادند قبول کردند کہ از طاحان
 کسے مقصدی گذر آیند آنہا شود و بچکس قبول نہ نمود بہ ابو القاسم کلین کہ در گجرات حوالی چناب بود خبر رسید کہ جمعی درین شب
 میخواہند کہ از آب چناب عبور نمایند او چون بر معنی مطلع بود ہم در شب با فرزند ان جمعیت سوار شدہ خود را بہ کنار گذرند کہ رسانید
 صحبت بجاسے رسید کہ حسین بیگ طاحان را بہ تیر گرفت و از کنار آب داماد کمال نیز بہ تیر اندازی درآمد تا چہار کردہ کشتی بطور خود بیابان
 رو بہ آب میرفت تا آنکہ آخر شب در بیگ نشست و ہر چند خواستند کہ کشتی را از بیگ جدا سازند میر نہ گشت درین اثنا صبح ہا در
 رسیدن گرفت ابو القاسم خواجہ خضر خان کہ با ہتمام ہلال خان درین روے آب جمعیت کردہ بودند کنار غربی آب مستحکم ساختند

در جانب شرقی رازمیند اران استحکام داده بودند لال خان را قبل از وقوع این حادثہ بسزاوی لشکرے کہ بہ سرداری سعید خان
 بہ کشمیر تعین یافتہ بود فرستادہ بودم بحسب اتفاق در عین شب بدین نواحی میرسد بسیار بوقت رسیدہ بود و ہاتھام او در آوردن
 ابو القاسم خان کلین و جماعت خواجہ خضر خان بہ دست آوردن خسرو بسیار دخل داشت چہ صبح روز یکشنبہ بہت و نہم ماہ مذکور مردم
 بر قبیل و کشتی سوار شدہ خسرو را بہت در آوردند و روز دو شنبہ سلخ در باغ میرزا کامران خبر گرفتاری او بمن رسید ہمان ساعت با میرالامرا
 فرمودم کہ بہ گجرات رفتہ خسرو را بہ ملازمت آوردہ در کنگاش امیر سلطنت و ملک واری اکثر است کہ بر اسے و ہمیدگی خود عمل مینام
 از کنگاش ہاے دیگر کنگاش خود معتبر مینام اول آنکہ بخلاف صلاح و صواب دید جمیع بندگان مخلص از آگاہ ملازمت پدر بزرگوار
 اختیار نمودہ دولت خدمت ایشان را اوریا نتم و صلاح دین و دنیاے من درین بود و بہمان کنگاش بادشاہ شرم دوم تعاقب
 خسرو کہ بہ بیچ خبر از تعین ساختن ساعت و غیرہ بقید نہ شدم تا او را بہ دست درینا مردم آرام نہ گرفتیم از غرائب امور است کہ بعد از
 توجہ از حکیم علی کہ داناسے فن ریاضی ست پریم کہ ساعت توجہ من چگونہ بودہ است بعرض رسانید کہ بحجت حصول این مطلب
 اگر خوبند ساعت اختیار نمایند در سالہا مثل این ساعتی کہ بدولت سوار شدہ اند نتوان یافت ۴ در روز پنجشنبہ سوم محرم
 سنہ سزار و پانزدہ در باغ میرزا کامران خسرو را دست بستہ و زنجیر در پا از طرف چپ برسم و توره چنگیز خانی بنظر من در آوردند حسین بیگ
 را بہ دست راست او و عبد الرحیم را بہ دست چپ او بستادہ کردہ بودند خسرو در میان این سردو بستادہ می لرزید می گریست
 حسین بیگ بہ گمان آنکہ شاید اورا نفعی کند سخن پریشان گفتن آغاز نمود چون عرض او معلوم گشت اورا برفت زدن نہ گذاشتہ خسرو
 ساسل سپردم و این دو نفری را فرمودم کہ در پوست گاو خر کشیدند و بردارند گوش و اثر گوئہ سوار کردند و بہر گورد شہر گردانیدند چون پوست
 گاو زودتر از پوست خر قبول خشکی نمود حسین بیگ تا چہار ہرزندہ مانده بہ تنگی نفس در گذشت و عبد الرحیم کہ در پوست خر بود و از
 خارج باور طوباست رسانیدند زندہ مانده از روز دو شنبہ آخر ذی الحجہ تا نہم محرم سنہ مذکور ہوا سطر بونے ساعت در باغ میرزا کامران
 توقف واقع شد بھر وال را کہ جنگ و ران مقام دست داده بود بہ شیخ فرید مرتعت نمودم ۴ و اورا بخطاب والاسے نفسی خان
 سرفراز گردانیدم ۴ بحجت نظام و انتظام سلطنت از باغ مذکور تا شہر فرمودم کہ در رویہ چو بہا بر پا کردہ فتنہ انگیزان او بیاں و جہی
 را کہ درین شورش ہمرای کہدہ بودند بردار با و چو بہا او نختہ ہر کدام را بہ سیاستی غیر مکرر بہ سزا و جزا رسانند و زمیندار اسے کہ
 درین خدمت لوازم و توخواہی بجا آورده بودند ریاست و چو دھرائی میمانہ دریاے چناب بہت فرمودہ زمینہا بطریق مدد معاش
 ہر یک بہ مرتعت نمودم از جملہ اموال حسین بیگ کہ بعد ازین ہر جا اسم مذکور خواہد شد از خانہ میر محمد باقی قریب ہفتاک رو پیسہ

ظاہر شد سو سے آنچه بہ محل دیگر سپردہ و خود ہمراہ داشتہ و فیکہ بہ ہمراہی میرزا شاپورخ بدین درگاہ آمدہ بود یک اسب داشت
 رفتہ رفتہ کارش بدین درجہ رسید کہ صاحب خزینہ و دینہ گردیدہ امثال این ارادہ با در خاطرش جا کرد در آثار راہ کہ معاملہ خسرو
 بہنوز در شیت حق بود چون میان ولایت و دار الخلافت اگرہ کہ منبع فتنہ و فساد است از سرداری صاحب وجود خالی بود
 بہ دغدغہ آنکہ مبادا معاملہ خسرو بطول انجامد فرمودم کہ فرزند پرویز بعضی از سرداران را بر سر راناکذاشتہ خود با آصفت خان و جمع کہ
 بہ نسبت خدمت نزدیک داشتہ باشند متوجہ اگرہ گردند و حفظ و حراست آنچہ دور اعمدہ اہتمام خود مقرر شناسند بہ برکت
 عنایت الہی پیش آنکہ پرویز بہ اگرہ رسید ہم خسرو و بر وجہ دلخواہ دوستان و مخلصان تشیبت پذیرفت بنا بر این فرمودم کہ فرزند
 مذکور روانہ ملازمت گرد و چہار شنبہ نیم محرم بہ مبارکی بہ قلعہ لاہور درآمد جمعی از دو لختو اہان معروض داشتند کہ معاودت بدار اٹھلا
 اگرہ درین ایام کہ فی الجملہ در صوبہ گجرات و دکن و بنگالہ واقع است بہ صلاح دولت اقرب خواهد بود این کنگاش پسند خاطر
 من نیفتاد چہ از عرض شاہ بیگ خان حاکم قندھار بعضی مقدمات معروض افتادہ بود ولایت بران میکرد کہ امر اسے سرحد فرقیان
 بنا بر افساد چندے از بقایاے لشکر میرزایان آنجا کہ ہمیشہ محرک سلسلہ خصومت و نزاع اند و ترغیب نامحبات در گرفتن قندھار بیان
 طائفہ مینویسند حرکتے خواہند نمود بخاطر رسید کہ مبادا اشتقاق شدن حضرت عرش آشیانے و مخالفت بے ہنگام خسرو داعیہ انہارا تیز
 ساختہ بر سر قندھار یورش نمایند بحسب اتفاق آنچه بخاطر آفتاب اشراق پر توانداختہ بود از قوتہ بفعل آمدہ حاکم ہرات و ملک
 سیستان و جاگیر داران این نواحی بہ کمک و مدد حسین خان حاکم ہرات بر سر قندھار متوجہ گشتند شاہباش بر بہت و مردانگی شاہ بیگان
 کہ مردانہ پا قائم کردہ قلعہ را مضبوط و مستحکم ساخت و خود بر بالائے ارک میوم از قلعہ مذکور چنان شہمت کہ بیرون جان علانیہ مجلس ادرا
 میدیدند و در مدت محاصرہ بیان نہ بستہ سر و پا بر منہ مجلس عیش و عشرت ترتیب میداد و بیچ روزے بود کہ فوجے در برابر لشکر غنیم
 از قلعہ بیرون نیفرستاد و کوششہا سے مردانہ بتقدیم نمیرسانید تا در قلعہ بود حسین بود لشکر قزلباش سے طرف قلعہ را احاطہ نمودہ بودند
 چون این خبر در لاہور رسید ظاہر شد کہ توقف درین حدود اقرب صالح بودہ و در حال فوج کمانے بسرداری میرزا غازی و ہمراہی
 جمع از منصب داران و شہدہ ہا سے درگاہ مثل قرا بیگ کہ بخطاب قرا خانی و پختہ بیگ کہ بخطاب سردار خانی سرفراز گردیدہ بودند معین گشتند
 میرزا غازی را بہ منصب پنجزاری فات و سوار سرفراز ساختم و تقارہ عنایت کردم میرزا غازی ولد میرزا خانی ترخان کہ بادشاہ ملک
 ٹٹھہ بود بہ سعی عبد الرحیم خان خانان سپہ سالار در عمد حضرت عرش آشیانے آن دیار مفتوح و ملک ٹٹھہ در جاگیر او کہ منصب پنجزاری
 ذات و سوار مقرر گشتہ بود تقویض یافت و بعد از فوت او میرزا غازی پسرش بہ منصب و خدمت پدر سرفراز بود ابا و جد او اپنا از امر

سلطان حسین میرزا باقر والی خراسان بودند و در اصل از سلسلہ امراء صاحبقرانی اندہ خواجہ عاقل بخدمت بخشی گری این لشکر مقرر گشت چهل
 و سہ ہزار روپیہ بدو خرچ گویان بقراخان و پانزدہ ہزار روپیہ بہ نقدی بیگ و قلیچ بیگ کہ از ہمراہان میرزا غازی بودند مہمت شد بہجت
 رفع این خدمتہ و ارادہ سیر کابل توقفت لاہور را بنجو و قرار دادم در ہمین روز ہا منصب حکیم فتح اللہ از اصل و اضافہ ہزاری ذات و
 سی صد سوار مقرر گشت چون از شیخ حسین جامی خواہا سے نزدیک وقوع بہ من رسیدہ بودہ بیست لک دام کہ موازی سی چہل ہزار
 روپیہ بودہ باشد بخرچ او و خانقاہ و درویشا سے کہ باومی باشند مقرر نمودم در بیست و دوم عبد اللہ خان را نو اختہ بہ منصب دو ہزار و
 پانصدی ذات و پانصد سوار از اصل و اضافہ سہ ہزار ساقم و دو لک روپیہ با حدیان فرمودم کہ بساعت بدہند و برور از ما بسیار آہنا
 وضع نمایند شمش ہزار روپیہ بقاسم بیگ خان عویش شاہ بیگ خان و سہ ہزار روپیہ بہ سید بہادر خان شفقت فرمودم ہر کو بندہ
 کہ ہر کتار دریا سے بیاہ واقع ست ہندو سے بود ارجن نام در لباس پیر سے و سخی چنانچہ بسیار سے از سادہ لوحان ہنود بلکہ نادان و
 سفیمان اسلام را بقید اطوار و اضلاع خود ساختہ کوس پیر سے و ولایت را بلند آوازہ گردانیدہ بود اورا گرد و میگفتند و از اطراف و جوار
 گولان و گول پرستان بدو رجوع آوردہ اعتقاد تمام باو اظہار میکردند از سہ چہار پشت او این دوکان را گرم میداشتند ہر ما بخاطر
 بیگ زشت کہ این دوکان باطل را بر طرف باید ساخت یا اورا بر جرگہ اہل اسلام در باید آورد تا آنکہ درین ایام خسر و از ان راہ عبور
 ینمود این مردک مجہول ارادہ کرد کہ ملازمت اورا در باید در منزلی کہ جاد مقام او بود و خسر و رانزولی افتاد آمدہ اورا دید و بعضی مقدمت
 فریاد تہ باور ساند و بر پیشانی او انگشتی از زعفران کہ بہ اصطلاح ہندوان تشقہ گویند کشید و آنرا شگون میداند چون این مقدمہ
 بسامع جاہ و جلال میرسد و بطلان اورا بوجہ اکمل میدانستم امر کردم کہ اورا حاضر ساختند و مساکن و منازل و فرزندان اورا بر تھی
 عنایت نمودم و اسباب و اموال اورا بقید ضبط در آورده فرمودم کہ اورا بہ سیاست و بیاسار ساتند و دوس دیگر را کہ راجو دانا نام
 داشتند در ظل حمایت دولت خان خواجہ سرا بہ ظلم و تعدی زندگانی میکردند و درین چند روز یک خسر و لاہور را قبل دست اندازیا
 و بے اندایہا نمودہ بودند فرمودم کہ راجو را بدار کشیدہ از انہا کہ بزرداری مشہور بود جریمہ گرفتن بجلا یک لک و پانزدہ ہزار روپیہ ازو
 بوصول رسید آن مبلغ را فرمودم کہ بہ غلور خانہ ہا و مصارف خیرات صرف نمایند سعد اللہ خان پسر سعید خان بہ منصب دو ہزاری
 ذات و ہزار سوار اختیار یافت ہر پرویز از غایت اشتیاق بملازمت و خدمت من سافتا سے دور و دراز در ایام برسات کہ باران
 دست از تقاطر بازمی داشت باندک مدتے طے نمودہ روز پنجشنبہ بیست و نہم بعد از گذشتن دوپہر دسہ گھڑی روز سعادت ملازمت
 دریافت از غایت مہربانی و شفقت اورا در کنار عطفوت گرفته پیشانی اورا بوسہ دادم چون از خسر و این قباحت سرزد بنجو و قرار دادہ

کہ تا اور اب دست نہ آورم و بیخ جا تو قف نہ کنم و احتمال داشت کہ بجانب ہندوستان رویہ باز گردودرین حالت خالی گذشتن دارالخلافہ
اگرہ کہ مرکز دولت و محل سلطنت و مقام نزول سراپردگیان محل مقدس و دفن گنجاسے عالم بود از صلاح ملک داری دورے نمود
بنابرین از اگرہ در حالت توجہ تعاقب خسرو بہ پر وزیر نوشتہ شد کہ اخلاص و خدمت تو این نتیجہ داد کہ خسرو از دولت گریخت و سعادت رو
تو آورد و ما بہ تعاقب او ایلغار نمودیم ہماں زمانہ اہم مقتضای وقت و صلاح دولت یک نوع صورتے دادہ خود را بزودی بہ اگرہ
برسان کہ پاسے تخت و خزانہ را کہ سرایہ گنج قارون ست تو سپردیم تریبہ خدایہ جی قادر پیش از آنکہ این حکم بہ پر وزیر برسد راناد مقام
عجز در آمدہ کس نزد آصف خان فرستادہ بود کہ چون از کردہ ہاسے خود بخالت و شرمندگی تمام دارم امید دارم کہ شفیع من شدہ نوعی
کنی کہ شاہزادہ بفرستادن با کہ کہ از فرزندان من ست راضی گردند پر وزیر بد معنی رضاندادہ میگفت کہ یا خود توجہ خدمت گرد یا کن
بفرستد و درین وقت خبر فتنہ انگیزی خسرو میرسد بنا بر ملاحظہ وقت آصف خان و دیگر دولتمندان با بدن با کہ راضی گشتہ در نواحی
منڈل گذرہ سعادت خدمت شاہزادہ و رمی یابد پر وزیر را جہ جگناتھ و اکثر اسے قینات آن لشکر را گذار گشتہ خود با آصف خان و چند
از نزدیکان و اہل خدمت روانہ اگرہ میگردد و با کہ را بہ ہمراہی روانہ در گاہ والا جاہ میگردد و اند چون بحوالی اگرہ میرسد خبر فتح و گرفتاری
خسرو را شنیدہ بعد از دروز کہ مقام بنماید حکم بد و میرسد کہ چون خاطر از جمیع جوانب و اطراف جمع ست خود را بزودی با برسان
تا آنکہ تبارخ مسطور سعادت ملازمت دریافت و آفتاب گیر کہ از علامات سلاطین ست با و رحمت فرمودم و منصب دہ ہزاری با و عطا
فرمودم و بہ دیوانیان حکم کردم کہ جاگیر تنخواہ دہند میرزا علی بیگ را و در ہین روز ہا بہ حکومت کشمیر فرستادم دہ ہزار روپیہ بقاضی عزت اللہ
حوالہ شد کہ بہ فقرا و ارباب احتیاج کابل قسمت نماید احمد بیگ خان بہ منصب دہ ہزاری ذات و ہزار دو سہست و پنجاہ سوار از اصل
و اضافہ سرفراز گردید در ہین ایام مغرب خان کہ بہ آوردن فرزندان دانیال مقرر گشتہ بود بعد از شش ماہ و بیست و دو روز از ہر جا
برگشتہ دولت ملازمت دریافت و وقایع آنحد و در اہم تفصیل معروض داشت سیف خان بہ منصب دہ ہزاری ذات و ہزار و ارباب
یافت شیخ عبد الوہاب از سعادت بخاری کہ در زمان حضرت عرش آشیانے حاکم دہلی بود بنا بر بعضے قبایح کہ از مردم او صادر گردید
از آن خدمت تنبر گردیدہ داخل ایام و ارباب سعادت گشت در تمام ممالک محدودہ خواہ در محالی خالصہ و خواہ جاگیر دار حکم فرمودم کہ
غلو ر خانہا ترتیب دادہ بہجت فقرا فرآور گنجایش آن محل طعام درویشانہ طبع می نمودہ باشند تا مجاور و مسافران بقیض رسند انہ خان
کشمیری کہ از نژاد حکام کشمیر ست بہ منصب ہزاری ذات و سی سوار ممتاز گردید در روز دوشنبہ نہم ربیع الآخر شمشیر خاصہ بہ پر وزیر
رحمت نمودم و بہ قطب الدین خان کو کہ دامیر الامرا ہم شمشیر ہاسے مرصع عنایت شد فرزندان دانیال را کہ مغرب خان آوردہ

و

درین روز دیدیم که سه پسر و چهار دختر از دانه بود و نام پسران ظهورت و بایستغرو و هوشنگ نام دارند آن مقدار رحمت و شفقت نیست
 باین اطفال زمین بوقوع آمد که در گمان سخکس نبود ظهورت را که از همه کلان بود مقرر داشتیم که همیشه در ملازمت من باشد و دیگران را
 به پیشربای خود سپردم تا بواجبه از احوال آنها خبر دار باشم و خلعت خاصه بجهت راجه مان سنگه به ننگانه فرستاده شد سی نکت نام پسر از غار
 انعام فرمودم شیخ ابراهیم پسر قطب الدین خان کو که راجه منصب هزاری ذات دسی صد سوار سرفراز گردانیده بخطاب کشور خانی ممتاز
 کردم چون در حین توجه بعاقب خسرو فرزند خورم سا که در آگره بر سر محلها و خزانه گذاشته بودم بعد از جمعیت خاطر ازین مهم حکم شد که فرزند
 مذکور در ملازمت حضرت مریم مکانه و محلها سے روانه ملازمت گردد چون بجوالی لاہور رسیدند روز جمعہ دوازدهم ماہ مذکور بر کشتی سوار
 شده باستقبال والدہ خود بجوالی دیہی کہ در معر نام دارد سعادت ملازمت پسر گشت بعد او اسے کورنش و سجدہ و تسلیم و مراعات
 آدابے کہ از خوردان بکلانان موافق توره چکنیزی و قانون تیموری و ضابطہ با بری ست به عبادت تمام و طاعت ملک علام قیام
 و اقدام نموده چون ازین مشغل فارغ گشتم رخصت مراجعت یافتہ به قلعه لاہور درآمد در ہفتادیم معر الملک راجہ بخشی گری لشکر رانا
 تعیین نموده بد انصوب فرستادم چون خبر مخالفت اسے اسے سنگه و دیپ پسر اور حوالی ناگور و آن حد و در سیدہ بود فرمودم
 کہ راجہ جلناتھ با جمعی از بندہ اسے در گاہ و معر الملک ابلعار نموده دفع فتنہ و فساد آنها نمایند سردار خان را کہ بجای شاہ بیگان
 بہ حکومت قدر مقرر گشته بود بہ منصب سہ ہزاری ذات و دو ہزار پانصد سوار ممتاز ساخته پنجاہ ہزار روپیہ باو عنایت نمودم
 بہ خضر خان حاکم سابق خاندیس و برادر او احمد خان کہ از خانزادان این دولت ابد چون دست سہ ہزار روپیہ مرحمت شد ہاشم خان
 پسر قاسم خان کہ از خانہ زادان این دولت و لائق تربیت ست بہ منصب دو ہزار و پانصدی ذات و ہزار پانصد سوار سرفرازی
 یافت اسب خاصہ نیز باو عنایت نمودم بہ ہشت نفر از اسے تعینات لشکر دکن خلعتا فرستادم پنجاہ ہزار روپیہ بانعام نظام شیرازی
 قصہ خوان مرحمت شد سہ ہزار روپیہ بجهت خرچ غلور خانہ کشمیر و کیل میرزا علی بیگ حاکم آنجا دادہ شد کہ بہ بلدہ مذکور فرستد بخر
 مرصع کہ شش ہزار روپیہ قیمت داشت بہ قطب الدین خان بخشیدم بہمن خبر رسید کہ شیخ ابراهیم بابا افغانی دکان شیخی و مزیدی در یکی
 برگندہ از پرگنات لاہور ترتیب دادہ چنانچہ طریقہ او باش و سفاست جمع کثیرے از افغانان و غیرہ بر و گرد آمدہ اند فرمودم کہ اورا
 حاضر آورده بہ پرویز سارند کہ در قلعه جنازنگاہ دارند تا این ہنگامہ باطل بر ہم خورد روز یکشنبہ ہفتم جمادی الاول بسیاری از منصب داران
 و اعدیان بر عایت سرفراز گشتند منصب مہابت خان دو ہزاری ذات دسی صد سوار مقرر گشت و لادر خان بہ دو ہزاری ذات
 و ہزار و چہار صد سوار سرفراز گردید وزیر الملک بہ ہزار دسی صدی ذات و پانصد و پنجاہ سوار امتیاز یافت و قیام خان ہزاری ذات

و سوار شد شام سنگه هزار و پانصدی ذات و هزار و دو بیست سوار ممتاز گشت همچنین چهل و دو نفر از منصب داران زیادتی منصب
 سرفرازی یافتند در اکثر روزها همین شیوه مرعی و منظور است لعلی به قیمت بیست و پنج هزار روپیه به پر وزیر مرحمت نمودم به روز چهارشنبه
 نهم شهر مذکور مطابق بیست و یکم بهمن بعد از گذشتن سه پر و چهار گفتری مجلس وزن شمسی که ابتدا سه سال سی و هشتم از عمر من بود
 منعقد گشت بدستور سه که بر بست و آیین بود اسباب وزن را با تراز و در خانه حضرت مریم زمانه مرتب و آماده ساختند در ساعت
 و وقت مقرر بجزیت و مبارکی و تراز و ششم هر علاقه آنرا یکی از کلان سالان در دست گرفته دعاها کردند اول مرتبه بطلا و وزن شد
 سه من و ده میر و وزن بنام و ستان و بعد از آن به بعضی از فلزات و انواع و اقسام خوشبوئینها و کیفیات تا دوازده وزن که ^{تفصیل}
 آن بعد ازین مرقوم خواهد گشت در ساله دو مرتبه خود را به طلا و نقره و سایر فلزات و از قسم ابریشم و پارچه و از اقسام خوبات
 و غیره وزن میکنم یک مرتبه در سال شمسی و یک مرتبه در سال قمری در این دو وزن را به تحویل داران عالی می سپارم که به فقره او را باب
 اخبار رسانند و در همین روز مبارک قطب الدین خان کو که که سالها در آرزوی چنین روزی بود با انواع عنایات سرفرا
 ساخته اول منصب او را پنجزاری ذات و سوار مقرر داشتیم بعد از آن به خلعت خاصه و تمشیر مرصع و اسب خاصه با زین مرصع
 امتیاز بخشید به صوبه داری و حکومت دار الملک بنگاله و آریسه که جاس پنجاه هزار سوار است مرخص ساختیم و از روزی غرت
 بالشکر عظیم روانه آنصوبه گشت و دو لک روپیه نیز بدخارج گویان مرحمت شد نسبت والدہ او بمن از آن مقوله است که چون
 در ایام طفولیت بر عایت و تربیت او پرورش یافته ام این مقدار آنس که مرا با دست بوالدہ حقیقی خود ندارم والدہ الیهی ^{قطب}
 بجای والدہ مهربان نمست و خودش را از برادران و فرزندان حقیقی کمتر دوست میدارم از کوکها کسیکه قابلیت کنگلی به من دارد
 قطب الدین خان است و سه لک روپیه به لگیان قطب الدین خان مرحمت نمودیم و درین روز یک لک و سی هزار روپیه به طرق
 سابق بجهت دختر باری که نام زرد پر وزیر بود فرستادم و در بست و دوم باز بهادر فلماق که در بنگاله بدتها عیسان و زبیده بود نیز
 نخت درین تاریخ دولت آستان بوس دریافت پنجر مرصع و بست هزار روپیه با و مرحمت نمودیم و به منصب هزاری ذات و سوار
 سرفراز ساختم یک لک روپیه نقد و خمس به پر وزیر عنایت شد کیشود اس ما رو به منصب هزار و پانصدی ذات و سوار سرفراز گردید
 ابو الحسن که دیوان و مدار سرکار برادرم دانیال بود بهر اهی فرزندان او دولت ملازمت دریافت به منصب هزاری ذات و پانصد
 سوار سر بلند گردید و در اوایل ماه جمادی الثانی شیخ بایزید که از شیخ زاد با سیکری بود بفرود عقل و دانائی و نسبت قدیم نسبت
 امتیاز تمام دارد و خطاب معظم خانی سرفراز گشت و حکومت دلی با و مقرر فرمودم و در بست و یکم ماه مذکور عقدی مشتمل بر چهار قطع لعل و

دانه مروارید به پرویز شفقت فرمودم و منصب حکیم مظفر سه هزاری ذات و هزار سوار اصل و اضافه مقرر گشت پنجمزاره در پیمانه نهم مل
 راجه منجھولی مرحمت نمودم + از سوا سکه که تازه روسے داد ظاهر شدن کتابت میزراغریز کو که است که به راجه علی خان ضابط خانده
 نوشته بوده است مرا عقیده آن بود که نفاق او بجهت خاطر خسر و نسبت دامادے او مخصوص بن باشد از نحو اسے این نوشته
 که بخط او بود ظاهر گشت که نفاق جلی خود را در هیچ وقت از دست نداده این شیوه ناپسندیده با والد بزرگوارم نیز سلوک میداشته
 است مجله کتابتے در وقتی از اوقات به راجه علی خان مذکور قوم ساخته سراپا شعر بر بدی و بد پسندی و مقدماتے که هیچ دشمن
 نمی نویسد و اسناد به هیچ کس نمی توان کرد چه جائے آنکه به مثل حضرت عرش آشیانے بادشاه و صاحب قدر دانی که از ابتدا اسے طفولیت
 بنا بر حقوق خدمت والہ او در مقام تربیت و رعایت او شده پله اعتبارش بدرجہ اعلیٰ چنان رسانیده که در نسبت خود ہم سنگ
 و ہمتانہ اشت این کتابت را در برہان پور در میان اسباب و اموال راجی علی خان بدست خواجہ ابوالحسن می افتد و خواجہ آورد
 بہ من گذرانید از خواندن و دیدن موبر اعضاے من راست شد اگر ملاحظہ بعضے تصورات و حقوق شیر دادن مادر اونی بود گنجایش
 داشت کہ او را بدست خود بیاسا رسام ہر تقدیری اورا حاضر ساختہ این نوشته را بدست او دادہ فرمودم کہ با و از بلند در میان مردم بخواند مظنہ آن بود کہ از دیدن
 آن کتابت غالب او از روح پرور ختمہ خواہد گشت از غایت بی ازری و خیرگی او بر شے خواندن گرفت کہ گویا این نوشته از دست حکم بخواند حاضران
 مجلس ہشت آئین از بندہ اسے اکبری و جهانگیری ہر کس کہ نوشته دیدند شنیدہ زبان بہ طعن و لعن او کشودہ ملامتہا کردند پرسیدہ شد کہ قطع نظر
 از نفاق اسے کہ بدولت من کردہ با عقدا ناقص خود و جوہ بران ترتیب دادے از والد بزرگوارم کہ از خاک راہ ترا و سلسلہ ترا برداشته
 باین دولت و مرتبہ رسانیدہ بودند کہ محسود امثال و اقربان خود گشتہ بودی چه امر دے دادہ بود کہ بدشمنان و مخالفان دولت او چنین
 مقدمات بایستے نوشت و خود را بجز کہ حرا نخوان و بے سعادتان جادادے ملی با فطرت اصلی و جبلت طبعی چه توان کرد ہر گاہ کہ
 طینت تو بآب نفاق پرورش یافته باشد از و بغیر این امور چه سر خواهد زد آنچه با من کردہ بودی از سر آن در گذشتہ باز بہمان منحصی
 کہ دانستے سر فراز گردانیدم دگمان آن بود کہ نفاق تو مخصوص بن بودہ باشد الحال کہ این معنی دانستہ شد کہ با خدا اسے مجازی و مرئی
 خود ہم درین مقام بودہ ترا بعمل و دینی کہ داری و دشتنی جوالہ نمودم بعد از ذکر این مقدمات لب از جواب ہستہ در برابر این نوع
 رو سیاہی چه گوید حکم بہ تغیر جاگیر او کردم آنچه ازین ناسپاس بہ فعل آیدہ بود اگر چه گنجایش عفو و گذرانیدہ ان نہ داشت غایتا بنا بر بعضے
 ملاحظہا گذرانیدم + روز یکشنبہ بست و ششم ماہ مذکور مجلس کہ خدائی پرویز بدختر شاہزادہ مراد منعقد گشت در منزل حضرت میرم از ما
 عقد شد و جشنی و طوی در خانہ پرویز ترتیب یافتہ ہر کس کہ در ان انجمن حاضر بود بانواع نوازش و تشریفات سر فراز گردید ہزار ہزار

روپیہ بہ شریف اعلیٰ و چند سے دیگر از امر احوالہ شد کہ بہ فقرا و ساکین تصدق نمایند روز یکشنبہ دہم رجب بعزم شکار کہ چہاک و نندہ
از شہر بر آمدہ باغ رام داس را منزل گزیدیم چہار روز در انجا مقام شد روز چہار شنبہ سیزدہم وزن شمسی پر وزیر معجل آمدہ اورا
دو از وہ مرتبہ باقسام فلزات و دیگر اجناس بوزن در آوردند ہر ذرنے دو من و ہر ذرہ سیر شد حکم کردیم کہ مجموع را بہ فقرا قسمت
نمایند و زین روز منصب شجاعت خان ہزار و پانصد ہی ذات و ہفتصد سوار اصل و اضافہ مقرر گشت ہ بعد از انکہ میز را غاری
و لشکر سے کہ بہر اہی اوتعیین بودند روانہ گشتند بخاطر رسید کہ جماعت دیگر ہم از عقب باید فرستاد بہادر خان تور بیگی را بہ منصب
ہزار و پانصد ہی ذات و ہشت صد سوار اصل و اضافہ نواختہ جماعت او میاق پوری را کہ قریب بہ سہ ہزار نفر بودند بسرداری
شاہ بیگ و محمد امین با و ہمراہ نمودہ روانہ ساختم دو لک روپیہ مدد خرچ گویمان بہ جماعت مذکور مرحمت شد و یک ہزار بر قند از نیز مقرر
گشت آصف خان را بہ محافظت خسرو و ضبط لاہور تعین نمودہ گذار شتم امیر الامرا ہم چون بیماری صعب داشت از دولت ملازمت
محرورم گردیدہ در شہر ماند عبدالرزاق معمر سے کہ از صوبہ برانا طلب شد ہ بود بہ منصب بخشی گیری حضور سرفراز گردید و حکم شد کہ بانقا
ابوالحسن بلو از م این خدمت قیام واقا ام نماید انچہ ضابطہ پدر من بود من ہم بہین ضابطہ عمل میناتم کردہ خدمات عمدہ دو کس را
شریک می ساختند نہ بواسطہ بے اعتمادی بلکہ بدین بہت کہ چون بشریت ست و آدمی از کو فتنا و بیماری خالی نمی باشد اگر
یکے را تشویشے و یا مانعے رود ہا آن دیگر حاضر بود تا کار ہا و مہمات بند ہا سے خدا معطل نماند ہ ہم درین ایام خبر رسید
کہ روز دسہرہ کہ از روز ہا سے مقرر ہنہ وان ست عبد اللہ خان از کاپلی کہ جاگیر اوست ایلغار نمودہ بولایت بندیلہ در می
و ترددات سپاہیانہ نمودہ رام چند پسر تھا کہ اور کہ بدتے در ان جنگل در زمین قلب فتنہ انگیزی میکرد و دشگیر ساختہ بہ کاپلی آورد
بواسطہ این خدایت پندایدہ بعنایت علم و منصب سہ ہزاری ذات و دو ہزار سوار سرفراز شد ہ از عرض صوبہ بہار بعرض رسید
کہ جہانگیر قلی خان را بہ سنگرام کہ از زمینداران عمادہ صوبہ بہار ست و قریب بہ سہ چہار ہزار سوار و پیادہ بشمار دارد و بنا بر بعضے گفتہا
و نا دو تنخواہی ہا در زمین ناہموار جنگ دست میدہد و درین معرکہ خان مذکور بہ نفس خود ترددات مردانہ بتقدیم میرساند آخر الامر
سنگرام بزخم تفنگ نابود گشتہ بسیار سے از مردم او در معرکہ افتادہ بقیۃ السیف فرار برقرار اختیار مینماید چون این کار نمایانے
بود کہ از جہانگیر قلی خان پوچس آمدہ اورا بہ منصب چہار ہزار و پانصد ہی ذات و سہ ہزار و پانصد سوار سرفراز ساختم مدت سہ
و شش روز اوقات بہ مشغولی شکار گذشت پانصد و ہشتاد و یک جانور بہ تفنگ و پور و دام و مرغہ شکار شد ازین جملہ یک صد
و پنجاہ و ہشت جانور خوبہ تفنگ زودہ بودم دو مرتبہ مرغہ واقع شد یک مرتبہ در کہ چہاک کہ پر دگیان حرم سر اسے عصمت بودند

یک صد و پنجاہ و پنج جانور کشته شد. در مرتبه دوم در بند نہ یک صد و دہ تفصیل مجموع جانوران کہ شکار شدہ بود توجہ کو ہے یک صد و ہشتاد و نیر کوہی بیست و نہ گورخر و بیلہ گاؤنہ آہو وغیرہ سی صد و چہل و ہشت روز چار شنبہ شانز دہم شوال بچیر و خوبی از شکار بجا آید واقع شد بعد از گذشتن یک ہر شوش گھڑی از روزند کور بہ شہر لاہور در آمد امیر غری درین شکار ملاحظہ و مشاہدہ گشت آہو سے سیاہی را در حوالی دفعہ چند الہ کہ کنار سے درانجا ساخته شدہ تفنگ در شکم آہو زدیم چون از غمی گشت آواز سے از وظاہر شد کہ در غیرستی این قسم آواز از بیچ آہو سے شنیدہ نہ شدہ بود شکاریان کہن سال و جمعی کہ در ملازمت بودند ہمہا نمودہ اظهار کردند کہ بابان یاوند اریم بلکہ از پدران خود شنیدہ ایم کہ این قسم آواز سے در غیرستی از آہو مسزودہ باشد چون خالی از غرابتہ نہ بود نوشتہ شد گوشت بز کوہے ز از گوشت جمیع حیوانات جشی نذیر بز یا تم با آنکہ پوست بر آن بغایت بد بوست کہ بد باغت آن بواز ذرا بل نمی گرد گوشت او مطلقاً بوسے ناک نیست یکی از بزہای نر را کہ از ہمہ کلان تر بود فرمودم کہ بوزن و را آوردند دوسن و بست و چہا سیر کہ بیست و یک من ولایت بودہ باشد ظاہر شد بچنین یک توجہ کلان را نیز فرمودم کہ کشیدند دوسن و سہ سیر اکبری مطابق ہفتادہ من ولایت بوزن در آمد از گورخر ہای شکاری یکی کہ بختہ از ہمہ قوی تر بود نہ من و شانز دہ سیر مطابق ہفتاد و شش من ولایت سنجیدہ شد از شکاریان و ہوسناکان شکار مکرر شدہ ام کہ در شاخ توجہ کوہے بوقت معین کر می بہم میرسد کہ از حرکت او خار خار سے درو پیدا میشود کہ با نوع خود اورا بہ جنگ در می آورد و اگر از نوع خود حریفے نیابد شاخ خود را بردرتھے یا بہ سنگے زدہ تسکین آن خار خار میدہد بعد از تفحص آن کرم در شاخ مادہ آن جانور نیز ظاہر شد و حال آنکہ مادہ جنگ نیکند پس ظاہر شد کہ این سخن اصلی نہ داشتہ است گوشت گورخر اگر چہ حلال است و اکثر مردم بیل میخوردند اما بیچ وجہ طبع ہر انجورون آن رغبت نیفتادہ چون محبت تاویب و تمبہ و لب و لدر سے رائے سنگہ و پدرا و قبل ازین فرمان ضا و گشتہ بود در نیولا خبر رسید کہ زاہد خان سپہ سالار خان و عبد الرحمن سپہ شیخ ابوالفضل و رانا شکر و منرا ملک با جمعی دیگر از منصبداران و بندہ ہا سے در گاہ خبر دینپ را در نواحی ناگور کہ از منصفانی صوبہ اجیرست میشنوند و بر سر او ابلغار نمودہ اورا در می یابند چون محل گزینمی یابد ناچار پانچم ساختہ با فوج قاسرہ بہ مجاہدہ و مقابلہ در می آید بعد از اندک زد و خورد یکہ واقع شد شکست عظیم یافتہ جمع کثیر را بہ کشتن میدہد و اسباب خود را گرفتہ بوادی او بار فراری نماید +

شکستہ صلاح و کسبہ کمر	انہ یار سے جنگ نہ پروا سے سر
-----------------------	------------------------------

طبع خان را با وجود سپرہا بنا بر مراعات رعایت والد بزرگوارم منصب اورا برقرار داشتہ در سرکار کاہی جاگیر حکم کر دیم + در راہ

وہی تعداد والدہ تطیب الدین خان کو کہ مراشیرادہ بجائے والدہ من بود بلکہ از مادر مہربان مہربان تر و از خوردی باز در کنسار
ترتیب او پرورش یافته بودم بہ رحمت ایزدی پوست پایہ نعش اورا بردوش خود برداشتم پارہ راہ بردیم چند روز از کثرت حزن
والم میل بخوردن طعام نشد و تغیر لباس نہ کردم

جشن نوروز دوم از جلوس ہمایون

روز چہار شنبہ بیت دوم ذی قعد سنہ ہزار و پانزودہ بعد از گذشتن سہ و نیم گھڑی حضرت نیر اعظم بخانہ شرف خود توجیل نمودند و
در تہ خانہ ہمایون را بر سہم معہودہ آئین بستہ بودند جشن عظیم ترتیب یافت و در ساعت مسعودی بر تخت جلوس واقع شد امر او مہربان
نبو از شہاد و عنایات سر بلند گردانیدم بہ در ہمین روز مبارک از عرفان قندھار بوقت عرض رسید کہ لشکرے کہ بسر کردگی میرزا
غازی ولد میرزا جانی بہ ملک شاہ بیگ خان تعیین یافتہ بودند در دوازہم شہر شوال سنہ مذکورہ داخل بلدہ قندھار میشوند و طائفہ
قزلباش چون خبر رسیدن عساکر منصورہ را پیش نذر بلدہ مذکورہ میشوند مرا سیمہ و پریشان و پشیمان تا کنار آب ہمند کہ پچاہ و
گروہ بودہ باشد عنان بازی کشند و رثانی الحال ظاہر شد کہ حاکم فرہا و جمعی از حکام آن نواحی بعد از شنفا رفتن حضرت
عرش آشیانے بخاطر میگذراند کہ قندھار درین قدرت و آشوب آسان بدست خواهد آمد بے آنکہ از جانب شاہ عباس بانہا
حکم برسد جمعیت نمودہ ملک سیوستان را با خود متفق بیازند و کس نزد حسین خان حاکم ہرات فرستادہ از و ملک طلب می سازند
و او ہم جمعیت میفرستد بعد از ان باتفاق بر سر تہا ہار توجہ میشوند شاہ بیگ خان حاکم آنجا بلا حطلہ آنکہ جنگ دوم دارد اگر عیاد ابا
شکستہ رود قندھار از نصرت بیرون خواهد رفت قلعگی شدن را بہتر از جنگ دانستہ قرار بر قلعہ داری میدہد و قاصد ان سریع السیر
بدرگاہ میفرستد بحسب اتفاق فرین ایام ریات جلال کہ بہ تعاقب خسرو از دارا اختلاف آگرہ حرکت نمودہ بود در ہا ہور نزول جلال
داشت بخر و شنیدن ان خبر بلا توقف توج کلانی از امر او منصب داران بسرواری میرزا غازی فرستادہ شد پیش از انکہ میرزا سے مذکور
بقندھار رسد این خبر بشاہ میرسد کہ حاکم فرہا با بعضی از جاگیر داران این نواحی قصد ولایت قندھار نمودہ اند این معنی را لاق نہایت
بہ قانع حسن بیگ نامی را از مردم روشناس خود میفرستد و فرمانے باسم آنها صادر میگردد کہ از کنار قلعہ قندھار برخاستہ توجہ جاو ققام
خود شوند کہ بہ سبب محبت و موالات آبا سے کرام با سلسلہ علیہ جاگیر بادشاہ قدیم ست آن جماعت پیش از انکہ حسن بیگ برسد و
حکم شاہ با ایشان رساند تا ب مقاومت عساکر منصورہ بناوردہ مراجعت را غنیمت می شمارند حسن بیگ مذکور آن مردم را ملامت

۱۰۰

نمودہ روانہ ملازمت شد و در لاہور سعادت خدمت دریافت و نامعنی را اظہار نمود کہ این جماعت بے غایت کہ بر سر قندھا رآمدہ بودند
بغیر از فرمودہ شاہ عباس این حرکت از انہا توقع آمد مبادا کہ در خاطر ازین عمر گزینی راہ یافتہ باشد القصد بعد از رسیدن افواج قاہرہ
بہ قندھا حسب الحکم قلعہ را بہ سردار خان می سپارند و شاہ بیگ خان با لشکر ملک عازم در گاہ میشوند و در بیت و مفتاح ذیقعدہ عبد اللہ خان
رام چند بندیلہ را اور بند در بخیر آوردہ بنظر گذارند فرمودم زنجیر از پاسے او برداشتہ و خلعت پوشانیدہ بہ راجہ با سو حوالہ نمودم کہ غلامین گرفتہ
اور با جمعے دیگر از خوشان کہ بہ ہمراہی او گرفتار گشتہ بودند بگذرانند آنچه از کرم و مرحمت در حق او بظہور آمد در خیال او نگذشتہ بود و در دوم
دی حجہ بفرزند خرم تومان و طوغ و علم و تقارہ مرحمت فرمودہ بہ منصب ہشت ہزاری ذات و پنجزار سوار اقباز بخشیدہ حکم جاگیر کردم و درین
پیرخان ولد دو تنخان لودی را کہ ہمراہ فرزند ان دایمال از خاندیس آمدہ بود بہ خطاب صلاحیتخانے سرفراز ساختہ منصب اورا سہ ہزاری ذات
ذات و یکہزار و پانصد سوار مشخص شد و علم و تقارہ دادہ مرتبہ او بخطاب والا سے فرزند ی از اشال و اقران در گذرانیدم بدوران و اعظام
صلاحیتخان در میان قوم لودی بغایت بزرگ و معتد بودہ اند چنانچہ دولت خان سابق کہ عموسے جد صلاحیتخان بود چون بعد از سکندر را بہیم
پیش با امراسے پدر بد سلوکی آغاز نہادہ باندک تقصیرے جمعے را بہ قتل درمی آورد و تنخان از و اندیشہ مند شدہ سپہ خرد دلاور خان را
بہ ملازمت حضرت فردوس مکانے در کابل فرستاد و آنحضرت را دلالت بہ تسخیر ہندوستان نمود چون ایشان نیز این غربت در خاطر داشتند
بے توقع متوجہ گردیدند و تا نواحی لاہور عنان باز نہ کشیدند و تنخان با توابع و لواحق خود سعادت ملازمت دریافتہ و لازم نبودگی
بجا آورد چون مردکن سال آراستہ ظاہر و پیراستہ باطن بود مصدر خدمات و دودنخواہی ہا گردید اکثر اوقات اورا بدرگفتہ مخاطب می ساختند و
حکومت پنجاب را بدستور ہا و تفویض فرمودہ سایر امراسے جاگیر داران صوبہ ہند کو را بہ متابعت او مامور می ساختند دلاور خان را ہمراہ گرفتہ
بہ کابل مراجعت فرمودند بار دیگر کہ استعدادیورش ہندوستان نمودہ بہ پنجاب رسیدند و دولت خان بدولت ملازمت سرفراز گردیدہ
و در ہمان روز ہا و قات یافت دلاور خان بخطاب خانخانانے ممتاز گردید و در جنگے کہ حضرت فردوس مکانے را با ابراہیم دست داد ہمراہ بود
و بچہین در ملازمت حضرت جنت آشیانے ہم بلوازم بندگی قیام داشت و در تھانہ منگیر بوقت مراجعت آنحضرت از ہنگالہ باشیر خان
افغان جنگ مردانہ نمودہ و مرے کہ گرفتار شد ہر چند شیرخان تکلیف نوکری کرد قبول نہ نمود و گفت کہ پدران تو ہمیشہ نوکری پدران من
نمودہ اند درین صورت چہ گنجایش داشتہ باشد کہ این امر از من بوقوع آید شیرخان بر آشفت و فرمود کہ اورا در میان دیوار نہادند
و عمر خان جد فرزند صلاحیت خان کہ عم زادہ دلاور خان باشد در دولت سلیم خان رعایت خوب یافتہ بود بعد از فوت سلیم خان
و کشتہ شدن فیروز بے سر او بدست محمد خان عمر خان و براندان او از محمد خان توہم شدہ بہ گجرات رفتہ و عمر خان آنجا در گذشت و تنخان

پس شش که جوان شجاع خوش صورت و همه چیز خوش بود همراهی عبدالرحیم ولد سیرم خان را که در دولت حضرت عرش آشیانه خطاب خانگانی
 سرفراز گردید اختیار نموده توفیق ترودات و خدمات خوب خوب یافت خانگانی او را بمنزل برادر حقیقی خود پیدا ناست بلکه هزار مرتبه از
 برادر محترم و مهربان تر اکثر فتوحات که خانگانی را دوست داده به پایمردی مردانگی او بود و چون والد بزرگوارم ولایت خاندیس و قلعه
 اسپر را منجر ساختند و انبال را دران ولایت و سایر ولایات که از تصرف حکام دکن برآمده بود گذارشته خود به اراد خلافت اگره مرا
 فرمودند درین ایام دانیال دولت خان را از خانگانی جدا ساخته در ملازمت خود نگاه داشته و مهات سرکار خود را با و حواله نموده عتبات
 و شفقت تمام با و ظاهر می نمود تا آنکه در ملازمت او وفات یافت و پسر از و نامدیکه محمد خان و دیگرے پسر خان محمد خان که برادر کلان بود
 بعد از وفات پدر با ننگ بدست در گذشت و دانیال نیز با فراط شراب خود را در باخت بعد از جلوس پسر خان را بدرگاه طلب و شتم
 چون جوهر ذاتی و قابلیت فطری او را ملاحظه نمودم پایه رعایت او را بر تبه که نوشته شد رسانیدم او روز در دولت من از و صاحب نسبت
 تری نیست چنانکه گناہان عظیم که به شفاعت هیچک از بندہ سے درگاه بعفو معذور نگردد بانماس او میگذرا نم اتقی جوان نیک ذات
 مردانه لائق رعایت است و آنچه در باب او بعمل آورده ام بجا واقع شد و به دیگر رعایتها نیز سرفرازے خواهد یافت چون پیش نهادیمت
 مهمت فتح ولایت ما در االتهرست که ملک موروثی آبا و اجداد است میخواستیم که عرصه ہندوستان از خس و خاشاک فساد ان و سردان
 پاکیزه ساخته یکے از فرزندان را درین ملک گذارشته خود بالشکر آراستہ جزا و نیلان کوہ شکوہ برق رفتار و خزانہ کلی ہمراہ گرفته باستعداد او تمام
 متوجه به پنجر ولایت موردت گروم بنا برین ارادہ پر وزیر را بخت دفع رانا فرستادہ خود غزیت ملک دکن داشتیم کہ درین اثنا از خسرو ان حرکت
 ناشایسته بوقوع آمد و ضرورت شد کہ تعاقب نموده دفع فتنہ او نمایم مهات پر وزیر ہمین جهت صورت پسندیدہ پیدا نہ کرد و نظر بر مصلحت وقت
 رانا را عملت داده یکے از پسران او را ہمراہ گرفته روانہ ملازمت گشت و در لاہور سعادت خدمت دریافت چون خاطر از نساد خسرو جمع
 گشت و دفع شورش قزلباشیہ کہ قندھار را در قبیل داشتند براسهل وجوہ پسر شد بخاطر رسید کہ به سیر و شکار کابل را کہ حکم وطن مالوت
 وار و دریافتہ بعد از ان متوجه ہندوستان شویم و ارادہ سے خاطر از توفہ بفعل آیدہ بنا برین تبارخ ہفتم ذی الحجہ بہ ساعت سعید از
 قلعه لاہور برآمده بانح دل آمیز را کہ در ان روسے آب راوی ست منزلی گزیدیم و چار روز توقف واقع شد روز یکشنبہ نوزدم فروردی
 ماہ را کہ روز شرف حضرت نیر اعظم بود درین بانع گذرایندم و بعضے از بندہ سے در گاہ بہ منصب و اضافہ منصب سرفرازی یافتہ بر عیال
 و شفقت اسر فرازے یافتند وہ ہزار روپیہ بحسن بیگ فرستادہ و اسے ایران مرمت شدہ قلیج خان و میران صدر جهان و پسر شریف
 آٹے را در لاہور گذارشته فرمودم کہ بانفاق ہماستے کہ روسے دہ بہ فیصل رسانند روز دو شنبہ از بانع مذکور کوچ نموده بموضع ہر ہر کہ در

چند

سه دهم کرده شهر واقع است منزل شد روز سه شنبه جهانگیر پور نزل ریات جلال گشت آن موضع از شکارگاه پاسه نرفتند
 در حوالی آن منار سے بفرموده من بر سر قبر اموی کے منسراج نام کہ در جنگ آموان خانگی و صید آموان صحرائی بینظر بود احوال نمودہ اند
 در آن منار ملا محمد حسین کشمیری کہ سر آمد خوش نویسان زمان بود این نثر نوشتہ بر سنگ نقش کردہ اند کہ درین نفا سے دلکش آہوئے بدام
 جهاندار خدا آگاہ نور الدین جهانگیر بادشاہ آمدہ در عرض یکماہ از وحشت صحرائت برآمدہ سر آمد آموان خاصہ گشت بنا بر ندرت آہوئے
 مذکور حکم کرد کہ بچکیں قصد آموان این صحرائت کند گوشت آنها بر بند و مسلمان حکم گوشت گاؤں گوشت خوک داشته باشد و سنگ قبر اورا
 بصورت آہو مرتب ساخته نصب کنند و بہ سکندرعین کہ جاگیر دار پرگنہ مذکور بود فرمود کہ در جهانگیر پور قلعہ مستحکم بنا نمایند چہنبہ چار دہم
 در پرگنہ چندالہ منزل شد و از انجا روز چہنبہ شانزدہم یک منزل در میان بہ حافظ آباد در نماز سے کہ باہتمام کرد سے آنجا میر قوام الدین
 با انجام رسیدہ بود توقف رویداد و بدو کوچ بہ کنار دریا سے چناب رسیدہ روز چہنبہ بیست و یکم ذی الحجہ از پلے کہ بر آب مذکور بستہ بودند
 عبور اتفاق افتاد حوالی پرگنہ گجرات منزل شد و در زمانے کہ حضرت عرش ایشا نے متوجہ کشمیر بودند قلعہ در آن روسے آب احوال
 فرمودہ بودند جماعت گوجران را کہ بدان نواحی بدزدی و راهزنی میگذرانیدند بدین قلعہ آوردہ آبادان ساختند و چون مسکن گوجران
 شد بدین جہت از گجرات نام نہادہ پرگنہ علیحدہ مقرر ساختند گوجر جامعہ را میگویند کہ کسب و کار کثرتی نمایند و اوقات گذرانها از شیر
 و جغرات میباشد روز جمعہ خواص پور کہ از گجرات پنجگروہ است و آنرا خواص خان غلام شیر خان افغان آبادان ساخته بود منزل شد و از انجا
 دو منزل در میان کنار دریا سے بہت مقام گردید درین شب باد عظیم دروزیدن آمدہ ابر سیاہ فضاء آسمان را فرود گرفت و باران
 بہ شدتے شد کہ پیران کہن سال یادند اشتند آخر ثر الہ منجر شد و ہر ژالہ برابر تخم مرغی افتاد از طغیان آب و شدت باد و باران
 پل شکست من بانزدیکان حریم حرمت بہ کشتی عبور نمودم چون کشتی کم بود فرمودم کہ مردم بہ کشتی ننگہ رند و پل را از سر نو بہ بندند
 بعد از یک ہفتہ کہ پل بستہ شد تمام لشکر بغراعت گذشت و منبع دریا سے بہت چشمہ ایست در کشمیر ترپاک نام و ترپاک بزبان
 ہند ما را میگویند ظاہر در آن مکان ما سے بزرگ بودہ است در اہام حیات پدر خود و مرتبہ بہر این چشمہ رسیدہ ام از شہر
 کشمیر تا بد انجا ایست کہ وہ بودہ باشد دشمن طور جوہنی ست نچینا بست گذر بیت گزار آثار عبادتگاہ ریاضت مندان و دوا
 آن حجرہ ہا سے سنگین و غار ہا سے تعد و بسیار است آب این سر چشمہ در نہایت صافی ست با آنکہ عمق آنرا قیاس نمی توان کرد
 اگر دانہ خشکاش در آن اندازند تا رسیدن بزمین مشخص دیدہ میشود ما ہی بسیار در آن جلوہ گراست چون شنیدہ بودم کہ این چشمہ
 پایاب ندارد بنا برین ریمانے بہ سنگ بستہ درین چشمہ گفتیم کہ انداختند چون گز نمودہ شد ظاہر گردید کہ از قدیم ہمیشہ بنودہ است

بعد از جلوس فرمودم کہ اطراف چشمہ بہ سنگ بستہ بانچہ بر اطراف آن ترتیب دادہ جیسے آنرا جدوسے ساختند و ایوانہا
 و خانہا بر دور چشمہ ساختہ جائے مرتب گشتہ کہ رونہا ہاے ربع مسکین مثل آن کم نشان می دہند چون آب بہ موضع یم پور کہ در
 دو کر وہے شہرست میرسد زیادہ میگرد و تمام زعفران کشمیر درین موضع حاصل میشود معلوم نیست کہ در پانچ ہاے عالم ابن مقداد
 زعفران میشدہ باشد ہر سال بوزن ہندوستان پانصد من کہ چہار ہزار من ولایت بودہ باشد حاصل زعفران ست در موسم
 گل زعفران در ملازمت والد بزرگوار خود درین سوزمین رسیدم جمیع گلہاے عالم اول شاخ و بعد از ان برگ و گل بر می آرند
 بخلاف گل زعفران کہ چون از زمین خشک چہار انگشت ساق آن سر برینزنگل موستے رنگ شتمل بر چہار برگ شکفتہ میگرد و در چہا
 ریشہ نارنجی مثل گل معصفر در میان دارد بدرازی یکبند انگشت زعفران ہین ست در زمین شیار نہ کردہ آب نادادہ در میان کلونہا
 بر می آید بعضے جایک کردہ و بعضے نیم کردہ زعفران زارست از در بہتر بہ نظر در می آید بوقت چیدن از تندی بوسے آن تمام
 نزدیکان را در دسر سپیداشد بانکہ کیفیت شراب دشم و پیالہ می خوردم مرا ہم در دسر بہر سپید از کشمیر بان حیوان صفت کہ بہ گل
 چیدن مشغول بودند پرسیدم کہ حال شما بان چیست از ایشان معلوم شد کہ در دسر را در مدت عمر فغفل نہ کردہ اند و آب این چشمہ
 و تر پاک کہ در کشمیر بہت میگویند با دیگر آبہا و ناہا کہ از دست راست و چپ داخل گردیدہ دریا میشود و از میان خفتی شہر میگردد و عرض
 در اکثر جاہا از انکہ اندازے زیادہ نخواہد بود این آب را بواسطہ کثافت و ناگواری بچکیں نمی خورد تمام مردم کشمیر آب از آبگیری کہ بہ شہر
 متصل ست و دل نام دارد و میخورند و آب بہت بدین تالاب در آمدہ از راہ بارہ مولہ و بکلی دو تہور بہ پنجاب می رود و در کشمیر آب رود
 خانہ و چشمہ بسیارست غایتا بہترین آنہا آب درہ لارست کہ در موضع شہاب الدین پور باب بہت ملتی میگرد و در این موضع از جاہاے
 مقرر کشمیر است بر کنار دریا بہ بہت واقع شدہ قریب صد چہار خوش اندام بر یک قطعہ زمین سبز خرم دست بیکہ گیر دادہ چنانچہ تمام
 این سوزمین را سایہ آن چہا ہاے فرود گرفتہ است و سطح زمین تمام سبزہ و سہ برگہ است نوعی کہ فرش بر بالاسے آن انداختن بیدری
 و کم سلیفگی است این وہ آبادان کردہ سلطان زین العابدین است کہ چہا و دو سال از روسے استقلال حکومت کشمیر نمودہ بودہ
 اورا بد و شاہ کلان میگفتند خوارق عادات از بسیار نقل میکنند آثار و علامات و عمارات او در کشمیر بسیارست از انچہ در میان آبگیری کہ
 اول نام دارد و عرض و طول او از سہ کردہ بیشترست عمارتے ساختہ زمین لنگانام سعی بسیار در بناے این عمارت ہفدیم رسانیدہ
 چشمہ این آبگیر در تہ دریاے عمیق ست بر تہ اول بہ گشتی سنگ بسیارے آوردہ در جاے کہ این عمارات ساختہ شد بر تہ اند میگویند نفی
 نگردہ آخو چندین ہزار گشتی را با سنگ غرق نمودہ و بہ محنت بسیار یک قطعہ زمینے را کہ صد گز در صد گز بودہ باشد از آب بر آوردہ صد ہستہ

عہ شیار زمین خطوط و با سکتیہ از اسے بظہ زمین را بر اسے کاشت کاویدن تصور ستا کرد ان ۱۲

است و بر یک طرف آن از صفه عمارت با تمام رسانیده عبادتگاه بجهت پرستش پروردگار خود ترتیب داده که از آن نقش برجسته پیشا
اکثر اوقات در کشتی بر راه آب برین جا و مقام آمده بعبادت ملک علام قیام و آفتاب می نمود میگویند که چندین اربعین در آنجا بر آورده
روزی یکی از ناخلف زادگان به قصد قتل او در آن عبادت خانه او را تنها یافته شمشیر کشیده در می آید چون نظر او بر سلطان می افتد
بنا بر صلابت پدری و شکوه صلاح سرا سیمه و مضطرب گشته میگردد بعد از لحظه سلطان از عبادت خانه بر آمده با همان پسر در کشتی می نشیند
و روانه شهر میگردد در آن راه با آن پسر میگوید که تسبیح خود را در عبادت خانه فراموش کرده ام بر زورستی شده تسبیح را خواهی آورد
آن پسر به عبادتخانه در آمده پدر را در آنجا می بیند آن بے سعادت از روی شرمندگی تمام در پاسه پدر افتاده عذر خواهی تقصیر خود
می نماید از و امثال این خوارق بسیار نقل کرده اند میگویند که علم خلع بدن را نیز خوب و زریده بود چون از اطوار او و ضلع فرزند آن
آثار تعبیل در طلب حکومت و ریاست می نهاد با آنها میگوید که بر من ترک حکومت چه بلکه گذشتن از حیات بسیار آسان است اما بعد
از من کاره نخواهد ساخت و مدت دولت شما یان بقا نخواهد داشت و باندک زمانه بجزای عمل زشت و نیت خود خواهید رسید
این سخن گفته ترک خوردن و آشامیدن نمود و یک اربعین بهین روش گذرانیده چشم خود را آفتاب نجواب کرد و بار بار باب سلوک و نیت
بعبادت حق قید رشتن نمود و در چشم و دینت جیات را باز سپرده بجوار رحمت ایزدی پوست سه پسر از و ماند آدم خان و حاجی خان
و بهرام خان با همدیگر در مقام منازعت در آمده هر سه متاصل شدند و حکومت کشمیر بحاکم چکان که از عوام الناس سپاهیان آنند
بود منتقل شد و در حکومت خود سه کس از حکام آنجا بر سه ضلع آن صنفه که زین العابدین در تال اول ساخته بود جاها ساختند اما هیچ کدام استحکام
عمارت زین العابدین نیست خزان و بهار کشمیر از دیدنیهاست فصل خزان را دریا نغمه و آنچه شنیده بودم بهتر از آن بنظر در آمد غایتاً فصل بهار
آن ولایت ندیده ام امید که روزی که در روز دو شنبه غره محرم از کنار دریا سه بهت کوچ فرموده یک روز در میان به قلعه رهناس که از
بنا سه شیر خان افغان است رسیدیم به این قلعه را در شکستگی زمین بنا نهاده که بان استحکام جلای خیال توان کرد چون این زمین بود
کنگن آن متصل است و آنها جمع هم در و سرکش اند آن قلعه را خاص بجهت تمبیه و سرکوب آنها بنحاطر گذرانیده بود که بسازد چون پاره کار کردیم
شیر خان در گذشته پسر او سلیم خان توفیق امام یافت بر سر یکی از دروازه ها خراج قلعه را بر شگلے کنده نصب نموده اند شازده کرد
و دو لک دام و کسری خراج آن عمارت شده که بحساب بند دستان چهل لک دینیت و پنجاه اروپه باشد و موافق داد و ستد
ایران یک صد دینیت هزار تومان و مطابق معمول توران یک ارب دینیت و یک لک دینیت و پنجاه اروپه که حاصله نامند میشود
روز سه شنبه چهارم ماه چهارم که در سه پانچ نموده به پیله منزل واقع شده پیله بزبان کنگران پشته را گویند و از آنجا به بکر آمد

کنگن

و بهر آنکه زمین همین جماعت همیشه است مثل بر بوته های گل سفید بوی بو از پیل تا بهر تمام راه در میان رودخانه آدم که آب روان در آن است
 و گلها که کنیر که از عالم شگوفه شفتا و در غایت رنگینی است و شگفتگی و در زمین هندوستان این گل همیشه شگفته و پر بار می باشد و در اطراف
 این رودخانه بسیار بود به سوار و پیاده که همراه بودند حکم شد که دستها ازین گل بر سر زنند و هر کس که گل بر سر زنند آشته باشد و سارا در
 بر درازند عجب گلزاری بهر سید روز پنجشنبه ششم از شهر گذشته به سها منزل شد درین راه گل پلاس بسیار شگفته بود این کلمه مخصوص
 جنگلهای هندوستان است بودند اما رنگش نارنجی آتشی است و بیخ آن سیاه و بوته آن برابر بوته گل سرخ میشود نوعی به نظر
 در می آید که چشم از آن نمی توان برداشت چون هوادر غایت لطافت بود و پرده ابر حجاب نور و دنیا حضرت نیر اعظم گشته بارش آهسته
 شرح می نمود به خوردن شراب رغبت نمودم مجلا و در غایت شگفتگی و خوش حالی این راه طے شد این محل را هیتیا بان تفریب میگویند
 که آبادان کرده کنکری است با نهمی نام و این ملک را از مار کله تا هیتیا پونهار میگویند و درین حد و ذریع کم می باشند از رهناس
 تا هیتیا جا و مقام بهو کیلان است که بگهران خویش و هم جدا اند روز جمعه هفتم کوچ نموده چون چهار کرده در سه پاسطه شد بنزل بکه
 فرود آدم بکه بدان سبب میگویند که سراسر بخت پنجمه دارد و بزبان اهل هند بکه پنجمه را میگویند عجب بزرگ و خاک منزلی بود آراها
 بواسطه ناخوشی راه به مشقت تمام به منزل رسیدند در همین جای اوج از کابل آورده بودند اکثر ضایع شده بود روز شنبه ششم کوچ
 نموده بعد از قطع چهار و نیم کرده به موضع کوچ منزل شد که بزبان کهران جروشنگلی را می گویند این ولایت بسیار کم درخت است
 روز یکشنبه نهم از راول پنجمی گذشته محل نزول گشت این موضع را راول نام هندو که آباد ساخته است و پنجمی همین زبان ده را میگویند
 قریب باین منزل در میان دره رود آبے جاری بود در پیش آن حوضی که آب رود آمده در آن حوض جمع میگشت چون به منزل
 نزد کو خالی از صفائی نبود زمانے آنجا فرود آمده از کهران پرسیدم که عمق این آب چه مقدار باشد جواب شخص نه گفتند و اظهار کردند
 که از پدران خود شنیده ایم که درین آب ننگ می باشد و جانوران که بآب در می رفتند زخمی و مجروح بر می آمدند بدین جهت کسی
 جرأت در آمدن درین آب نمی کرد فرمودم که گو سفندے را در آنجا انداختند تمام حوض را شنا کرده بیرون آمد بعد از آن فرشته
 را نیز فرمودم که در آید او هم همین دستور سالم بر آمد ظاهراً شد که آنچه کهران میگفتند اصلی نداشته عرض این آب یک تیر انداز
 بوده باشد و شبیه و هم موضع نوزده منزل گردید گنبدے در زمان سابق کهران ساخته اند در آنجا از مفردین باج میگرفتند
 چون اندام آن گنبد نوزده شبانه دارد باین اسم اشتها را یافته سه شبیه باز دهم به کالا پانی فرود آمدیم که بزبان هندی مراد آب سیاه
 است درین منزل کوتلی است مار کله نام به لفظ هندی مار زون را و کله قافله را می گویند یعنی محل زون قافله حد ولایت کهران

اینجا است عجب حیوان صفت جماعتی اند و بهم بایکدیگر در مقام منازعت و مجادله اند هر چند خواستیم که رفع این نزاع بشود فائده نکرده

جان جاہل بہ سختی ارزانی

روز چهارشنبه دوازدهم منزل بابا حسن ابدال شد بر شرق رویه این مقام بیک گروه فاصله آبشاری است که آبش بنایت تمدن میریزد و در تمام راه کابل مثل این آبشاری نیست در راه کشمیر دوسه جا ازین قسم آبشارهاست در میان آگری که منبع این آب است راه مان سنگه عمارت مختصرے ساخته است امیان که بدرازی نیم گز و ربع گز بوده باشد درین آگری بسیارست سه روزه درین مقام دلکش توقع افتاد بانزد بیکان شراب خورده شد و به شکار ماہی توجه نمودم تا حال سفره دام که از دامهاے مقررست و بزبان ہندی بجنور بحال میگویند نہ انداختہ بودم انداختن آن خالی از اشکالے نیست بدست خود این دام را انداختہ رہ دوازده ماہی گرفتیم و مردارین درین آہنا کشیدہ باب سردام از مورخان و موطنان آنجا احوال بابا حسن را استفسار نمودم سچکس خبر شخص نہ گفت جایکہ بمقام مذکور مشہورست چشمہ ایست از دامن کوہی برمی آید در غایت صافی و خلالت و لطافت چنانچہ این بیت امیر خسرو را شاد ہی است

اورتہ آبش ز صفاریک خورد | کور تواند بدل شب نمرود

خواجہ شمس الدین محمد خانی که مدتی بہ شغل وزارت والد بزرگوارم مشغولی داشت صفہ بستہ و حوضے در میان آن ترتیب داده کہ آب چشمہ آنجا درمی آید و از آنجا بر اعنت و باغات مرن میشود برکنار این صفہ گنبدے بجهت ما فن خود ساخته بود بحسب اتفاق آنجا نصیب او شد و حکیم ابوالفتح گیلانی و برادرش حکیم ہمام را کہ در خدمت والد بزرگوارم نسبت مصاحبت و قرب و محبت تمام داشتند حسب الحکم آنحضرت در آن گنبد نہادہ اند و در پانزدہم امروہی منزل شد عجیب سبزہ زار یکدستے کہ اصلا بلندی و پستی نہ داشت بہ نظر درآمد درین موضع و حوالی آن بہشت بہشت ہزار خانہ کھردلہ راگ متوطن اند و انواع فساد و تعدی و راہزنی ازین جماعت بوقوع می آید حکم فرمودم کہ سرکار این حدود را بک بظفر خان پسر زین خان کو کہ تعلق داشتہ باشد و از زمان مراجعت ریات اجلال از کابل تمام دلہ راگان را کو چانیدہ بجانب لاہور روانہ سازد و کلان تران کہ تران را بدست در آورده مقید و محبوس نگاہ دارد و روز دوشنبہ ہفتدہم کوچ شد و بیک منزل در میان نزدیک بہ قلعہ امک برکنار دریاے نیلاب محل نزول ریات جلال گشت درین منزل بہایت خان بہ منصب دو ہزار و پانصدی سرفرازی یافت قلعہ مذکور از بناہاے حضرت عرش آشیانے است کہ بہ سعی و اہتمام خواجہ شمس الدین خوانی با تمام رسیدہ مستحکم قلعہ است درین روزہا آب نیلاب از طغیان فرود آیدہ بود چنانچہ ہترده کشتی بل بستہ شد و مردم بہ سہولت دآسانی گذشتند امیر الامرا ابواسطہ ضعف بدن و بیماری در امک گذاشتیم و بہ نجشیان حکم شد کہ چون ولایت

کابل برداشت لشکر عظیم ندارد سوا سے نزدیکان و مقربان دیگر سے راز آب نہ گذرانند و اردو تا معاودت ریات جلال در انگ
 بوده باشد روز چهارشنبه نو روزیم پاشا سزاد با و چند سے از خاصان برجالم سوار شده از آب نیلاب سلامت گذشتہ بہ کنسار
 دریائے کامہ فرود آمد دریا سے کامہ آبست کہ از پیش قصبہ جلال آباد میگذرد جانی ست کہ از بانس و خس ترتیب داده
 در تہ آن شکہا سے پر باد کرده می بنهند و درین ولایت از اشال میگویند در ریابا و آبہا کہ سنگہا در میان دارد از کشتی امین تراست
 دوازده ہزار روپیہ بمیر شریف آملی و جمعیکہ در لاہور بخدمت تعیین بودند داده شد کہ بقرا تقسیم نمایند بہ عبد الرزاق معمر سے و
 بہاری داس بخشی احدیان حکم شد کہ سرانجام جمعے کہ بہر اہی ظفر خان تعیین شد ہ اند نمودہ انہار اروانہ سازند و از انجا
 یک منزل در میان ہر اسے بارہ منزل شد مقابل ہر اسے بارہ دران طرف آب کامہ قلعہ ایست کہ زمین خان کو کہ در وقتیکہ
 بہ استیصال افغانان یوسف زئی تعیین بودہ احوال نمودہ بز شہر موسوم ساخته است و قریب پنجاہ ہزار روپیہ خرچ آن شد
 و می گویند کہ حضرت جنت آشیانے درین زمین شکار گرگ می نمودہ اند و از حضرت عرش آشیانے نیز شنیدم کہ من ہم در ملازمت
 پدر خود دو سہ مرتبہ تماشا سے این شکار کردہ ام روز پنجشنبہ بیت و نجوم ہر اسے دولت آباد فرود آمد احمد بیگ کابلی جاگیر دار
 پرشاد و باطلکان یوسف زئی و غوریہ خیل آمدہ ملازمت نمودند چون خدمت احمد بیگ مستحسن فیفتاد ولایت مذکور را از و تغییر نمودہ
 بشیر خان افغان عنایت کردم چہار شنبہ بیت و ششم در بلخ سردار خان کہ در حوالی پرشاد و ساخته منزل شد کہ در کمری را کہ بعد
 مقرر جوگیان است درین نواحی واقع بود سیر نمودم بہ گمان آنکہ شاید فقیر سے بنظر در آید کہ از صحبت انیسے توان یافت آن خود حکم
 عقدا و کپیما داشت یک کلبہ بہ یکے ہمہ رفت بنظر در آمدند کہ از دیدن آنہا بجز تیرگی خاطر چیز سے حاصل نہ شد روز پنجشنبہ بیت و نجوم
 بہ منزل جم رود روز جمعہ بیت و ششم بکوئل خیبر بر آمدہ در علی مسجد منزل شد و شنبہ بیت و نهم از کوئل مارچ گذشتہ بغریب خانانہ
 فرود آمد درین منزل ابو القاسم بکین جاگیر دار جلال آباد زرد الوئی آورد کہ در خوبی کم از زرد آلو سے خوب کشمیر بود درین منزل
 و کہ کیلاس کہ والد بزرگوارم آن را شاہ الو نام نہادہ اند از کابل آوردند چون میل بسیار بخوردن آن داشتیم با آنکہ بہ مدعا
 نہ رسیدہ بود در گزک شراب بہ رغبت تمام خوردہ شد سہ شنبہ دوم صفر ظاہر بسا دل کہ بر کنار دریا واقع بود منزل شد
 آن طرف دریا کوہ سے است کہ اصلا درخت و سبزه نہ دارد و ازین جنت این کوہ را کوہ بے دولت می نامند از پدر خود شنیدم
 کہ اشال این کوہ ہا معدن طلا می باشد در کوہ آلمہ بوغان در وقتیکہ والد بزرگوارم توجہ کابل بودند شکار قمر غہ نمودم چند آہو سے
 سرخ شکار شد چون خدمات مالی و ملکی خود را با میر الامرا فرمودہ بودم و بیماری او امتداد تمام پیدا کرد و نسیان بر طبیعت او